

linsel araştırma kurumları olan Bengladeş Bilimsel Araştırma Enstitüsü, Atom Enerjisi Komisyonu ve Gıda Enstitüsü Dakka'dadır. Dakka'daki Millî Müze, Rajşahi'deki İslâm öncesi dönemlere ait Varendra Araştırma Müzesi ve Çitagong'daki Etnografya Müzesi ülkenin üç büyük müzesidir. Dakka'da bulunan The Asiatic Society of Bangladesh, Bengali Academy ve Islamic Foundation en tanınmış kültür merkezleridir.

1983'te ülkede elli üçü Bengalce, on biri İngilizce olmak üzere altmış dört günlük ve 221'i Bengalce, yirmi dördü İngilizce olmak üzere de 245 haftalık gazete yayımlanmakta idi. Bengladeş radyosu Bengalce, İngilizce, Urduca, Hintçe, Arapça ve Nepalce yayın yapmaktadır. Siyah beyaz televizyon yayını 1960'lı yıllarda, renkli yayın ise 1981'de başlamıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Mahmud Shah Qureshî, *Etude sur l'évolution intellectuelle chez les musulmans du Bengale 1857-1947*, Paris 1970; Sufia Ahmed, *Muslim Community in Bengal 1884-1912*, Dacca 1974; Ghulam Husain Salim, *Riyâzu's-salâtin: A History of Bengal* (trc. Abdus Salim), Delhi 1975; Ashraf Siddiquî, *Folkloric Bangladesh*, Dacca 1976; *The History of Bengal* (nşr. R. C. Majumdar — J. N. Sarkar), Dacca 1976; *Ibn Batutah's Account of Bengal* (trc. Harinath De), Calcutta 1978; Matiur Rahman, *Bangladesh Today*, London 1978; M. A. Aziz, *A History of Pakistan*, Lahore 1979, s. 84-88, 195-196; Talukder Muniruzzaman, *The Bangladesh Revolution and Its Aftermath*, Dacca 1980; İhsan Hakki, *Bâkistân*, Beyrut, ts., s. 251-270, 373-379; A. Schimmel, *Islam in the Indian Subcontinent*, Leiden 1980, s. 9-10, 47-50, 178-181; Syed Mahmudul Hasan, *Muslim Monuments of Bangladesh*, Dacca 1980; Yüsrâ el-Cevherî, *Âsya'l-İslâmiyye*, Kahire 1980, s. 231-235; S. Wolpert, *A New History of India*, New York 1982, s. 108-109, 234, 285-286, 336-337; Abdul Wadud Bhsiyân, *Emergence of Bangladesh and Role of Awami League*, New Delhi 1982; Mujeeb Ashraf, *Muslim Attitudes Towards British Rule and Western Culture in India*, Delhi 1982, s. 144-154; D. H. Butani, *The Future of Pakistan*, New Delhi 1984, s. 160-168; J. N. Sarkar, *Hindu-Muslim Relations in Medieval Bengal*, Delhi 1985; B. H. Farnes v.dğr., "Bangladesh", *The Far East and Australasia* 1988, London 1987, s. 214-236; S. A. A. Rizvi, *The Wonder That Was India*, London 1987, II, 21-23, 30-32, 57-59, 283-284; *History of India*, VIII, 156-197; N. Ahmet Asar, "Hind-Pakistan Uyuşmazlığının Menşei ve Bengladeş'in Doğuşunun Tarihiçesi", *İTED*, VI/1-2 (1975), s. 47-83; VI/3-4 (1976), s. 23-61; Muhammed Husain, "Muslim Bengal and Pakistan", *Pakistan Horizon*, XXXV/2, Karachi 1982, s. 10-28; Abdul Karim, "Bangladesh: History and Culture", *Pakistan Journal of History and Culture*, IX/2, Islamabad 1988, s. 33-67.

SYED SAJJAD HUSAIN

BENHÂ

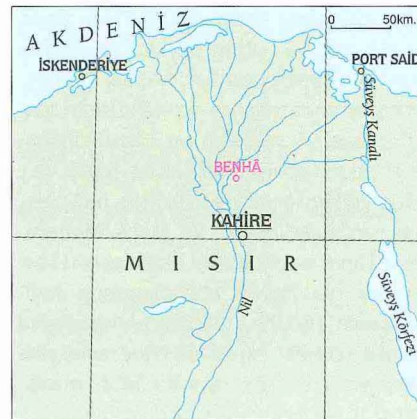
(بنہا)

Aşağı Mısır'da bir şehir.

Nil deltasının doğu kesiminde ve nehrin Dumyât (Dimyat, Damietta) ana kolunun sağ yakasında kurulmuştur. Kahire'nin 45 km. kuzeyinde, Kahire-İskenderiye, Kahire-İsmâliye demiryollarının kavşak noktasında ve Kahire-İskenderiye otoyolunun üzerindedir. Ayrıca kanallar sistemiyle de batıda Menûf ve Şîbinü'l-kevm'e, kuzeyde Ziftâ ve Tanta'ya bağlıdır. Tarihi İlkçağ'a giden ve adı eski Mısır dilinde Panaho'dan gelen şehir, Ortaçağ'da Şarkiyeye eyaletinin önemli bir kısmını teşkil etmiştir; bugün ise Kalyübiye idarî biriminin (muhâfaza) merkezi olup 1986 sayımına göre 115.571 nüfusa sahiptir.

Ortaçağ coğrafyacıları şehrin balıyla ünlü olduğunu ve bu sebeple Benhâ el-Asel adıyla anıldığını, hatta İbn Abdülhakem Mısır Hükümdarı Mukavkıs'ın Hz. Peygamber'e gönderdiği hediyeler arasında bu balın da bulunduğunu ve Resûlullah'ın bu balı bereketli kılması için Allah'a dua ettiğini, Yâkût ise Benhâ balının Mısır'ın gurur kaynaklarından birisi olduğunu yazmaktadır. İdrîsî de şehrin geniş arazisinin bol meyveli ağaçlarla kaplı olduğunu, topraklarından çok bereketli mahsul alındığını bildirmektedir. Benhâ'nın ünlü tabiat güzelliği asırlar boyu hiç eksilmemiş ve Mısır Hidivi I. Abbas Hilmi de burada yaptırdığı kasırda ölmüştür.

Benhâ

Bugün Nil ile Tefvîkî kanalı arasındaki pamuk yetiştirmeye elverişli fevkalâde mümbit toprakların ortasında yer alması sebebiyle pamuk üretiminde şöret yapan Benhâ ana yollar ve kanallar üzerinde bulunmasından dolayı da önemli bir ticaret merkezidir. Burada, Nil deltasındaki diğer eyalet merkezlerinin aksine endüstri gelişmemiş, sadece çevrede yetişen tarım ürünleriyle, özellikle pamukla ilgili bazı küçük sanayi işletmeleri kurulmuştur.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Abdülhakem, *Fütûhu Mısır*, s. 48, 52; İbnü'l-Fakih, *Kitâbü'l-Büldân*, s. 67; Ya'kübi, *Kitâbü'l-Büldân* (trc. Muhammed İbrâhim Âyetî), Tahran 1343, s. 115; İdrîsî, *Şifâtü'l-Mağrib*, s. 12; Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân*, I, 501; Makrîzî, *el-Hiştâ*, I, 29-30; Hamîdullah, *İslâm Peygamberi*, I, 342; *Mu.A*, I, 414; A. B. Mountjoy, "Banha", *EBR*, III, 87-88; G. Wiet, "Banhâ", *El²* (İng.), I, 1015-1016.

DİA

BENİ AHMER

(bk. NASRİLER).

BENİ CEHİR

(بنو جهير)

Ukaylîler, Mirdâsiler, Mervânîler, Abbâsiler ve Selçuklular'ın hizmetinde bulunan bir vezir ailesi.

V-VI. (XI-XII.) yüzyıllar arasında Abbâsiler'in vezirlik makamını bir bakıma tekellerine alan bu ailenin ilk ferdi Fahrüddevle Ebû Nasr Muhammed b. Muhammed (İbn Cehîr) 398'de (1007-1008) Musul'da doğdu. Şehrin reisi Ebü'l-Akârib'in kızıyla evlendi. Musul'a hâkim olan Ukaylîler'in hizmetinde bulunduğu sırada Bizans imparatoruna elçi olarak gönderildi. Ukaylî Emîri Kureys b. Bedrân'ın kendisini tevkif etmek istediğini anlayınca Halep'e kaçtı ve bu şehre hâkim olan Mirdâsî Emîri Muizzüddevle b. Sâlih tarafından vezir tayin edildi. Daha sonra Malatya'ya, oradan da Âmid'e giderek Mervânî Emîri Nasrüddevle Ahmed'e vezir oldu. Nasrüddevle'nin ölümü üzerine yerine geçen oğlu Nizâmeddin zamanında da bir müddet aynı görevde kaldıktan sonra Abbâsî Halifesi Kâim-Biemrillâh'ın, hem sultanın yanında itibarı olacak hem de halifelik makamının haklarını koruyabilecek bir vezir aradığını duyunca kendisine bir mektup göndererek bu göreve talip oldu. İsteğinin kabul edilmesi üzerine Bağdat'a git-

ti. Bağdat'ta büyük bir kalabalık tarafından karşılandı ve daha sonra yapılan umumi kabul merasiminde Fahrüddevele lakabıyla vezir tayin edildi (454/1062). Vezirliği sırasında çevresindeki emirlerin halifeye itaatini sağladı ve başarılı hizmetlerde bulundu. Altı yıl sonra azledildi (460/1067-68). Oğlu Amîdüddevele vekâleten bu görevi yürüttü ve ertesi yıl Nizâmülmülk'ün ricasıyla makamına iade edildi. Halife Kâim - Biemrillâh'ın ölümü üzerine (467/1075) Muktedî için biat aldı ve onun zamanında da bu görevde kaldı. Fakat Bağdat'ta çıkan karışıklıklardan sorumlu tutularak Nizâmülmülk'ün isteğiyle bir daha azledildi (471/1078-79). Nizâmülmülk bu olaylar üzerine tekrar Bağdat şahne'liğine tayin edilen Sa'düddevele Gevherâyin'e Benî Cehîr'e mensup şahısların tevkif edilip cezalandırılmasını emretti. Bunu duyan Amîdüddevele affedilmelerini istemek için Selçuklu başşehri İsfahan'a gitti. Bir hayli uğraştıktan sonra Nizâmülmülk'ün gönlünü aldı ve cezalandırılmaktan kurtuldu. Ancak halife, Fahrüddevele'yi tekrar vezir yapmadı ve oğluyla birlikte her ikisinin nezâret altında tutulmalarını emretti. Nizâmülmülk'ün ısrarları karşısında Amîdüddevele vezir tayin edildi ve babasının da hareketlerindeki kısıtlama kaldırıldı (472/1079). Fahrüddevele Mervânîler'in sahip olduğu servet ve zahire hakkında verdiği rapor üzerine Sultan Melikşah tarafından Diyarbekir'in zaptına memur edildi (476/1084). Âmid'i bir müddet muhasara ettikten sonra buranın zaptını oğlu Zaîmürrüesâ'ya bırakıp Meyyâfârikîn (Silvan) üzerine yürüdü. Mayıs 1085'te Âmid, eylül ayında da Meyyâfârikîn ele geçirildi. Aynı yıl Cezîre-i İbn Ömer de (Cizre) zaptedilerek Mervânî hânedanına son verildi ve Fahrüddevele Sultan Melikşah tarafından Diyarbekir valiliğine tayin edildi (1085). Hutbe ve sikkelerde sultandan sonra adını zikrettirdi. 1087'de azledildikten bir müddet sonra Musul'a gönderildi. Nusaybin, Musul, Sincar, Rahbe ile bütün Diyârîrebîa'yı aldı. Musul nâibi sıfatıyla Diyârîrebîa'da adına hutbe okuttu. 483'te (1090) Musul'da öldü ve Tel Tevbe'de defnedildi. Fahrüddevele akıllı ve ileri görüşlü bir devlet adamıydı. Tesirli konuşur ve sözü dinlenirdi. Şair Ebû Mansûr Ali b. Hasan'ın onun için yazdığı kaside meşhurdur. Bâbü'lâmme'deki evi Halife Müstazhir-Billâh devrinde tahrip edilmiştir.

Fahrüddevele'nin oğlu Amîdüddevele Ebû Mansûr 435'te (1043-44) doğdu. Ebû Nasr Muhammed b. Ahmed'in ölümü üzerine Amîdürrüesâ unvanıyla Dîvânü'z-zimâm reisliğine tayin edildi. Halife Kâim - Biemrillâh tarafından Alparşan'a elçi olarak gönderildi (464/1071). Sultanın Seferiyye Hatun'dan olan kızıyla veliaht Muktedî'nin nikâhında halifenin vekili sıfatıyla bulundu. Sultanın güçlü vezirine şahsî yakınlık sayesinde yükselebileceğine inandığı için Rey'de Nizâmülmülk'ün kızı ile evlenerek (462/1069-70) Selçuklu sarayına yaklaştı. Aynı yıl başarılı hizmetlerinden dolayı halife tarafından kendisine Kıvâmeddin ve Radî Emîrî'l-mü'minîn lakapları verildi. Karısının ölümü üzerine (470/1078) Nizâmülmülk'ün torunuyla (başka bir rivayete göre diğer kızıyla) evlendi ve iki yıl sonra Nizâmülmülk'ün ricasıyla Halife Muktedî-Biemrillâh tarafından vezir tayin edildi (472/1079). Halife, dört yıl sonra Selçuklular'a sadakatinden dolayı onu azlederek kendi çıkarlarını koruyacağına inandığı Ebû Şücâ' Rûzrâverî'yi vezir tayin etti. Nizâmülmülk onun görevden alınmasına çok öfkelenmişti, hatta Abbâsî halifeliğine son vermeyi bile düşündü. Sultan Melikşah halifeye elçi gönderip bütün Benî Cehîr ailesinin İsfahan'a gönderilmesini istedi. Bunun üzerine ailece İsfahan'a gittiler ve hem Sultan Melikşah'tan hem de Nizâmülmülk'ten büyük ilgi ve itibar gördüler. Sultan onu 477'de (1084-85) büyük bir orduyla Musul'a gönderdi. 1089'da Diyarbekir valiliğine tayin edildi. İki yıl bu görevde kaldı ve şehri tanzim etti, Uluca'mi'yi onardı. Bu camideki 484 (1091) tarihli en eski kitâbe ona aittir. 1091'de yine Nizâmülmülk'ün aracılığıyla Halife Muktedî-Biemrillâh tarafından Ebû Şücâ' Rûzrâverî'nin yerine vezir tayin edildi. Halife Müstazhir-Billâh devrinde de 1100 yılına kadar bu görevde kaldı. Ancak aynı yıl Sultan Berkyaruk, Sultan Melikşah devrinden beri babası Fahrüddevele ve ondan sonra da kendisinin idare ettikleri Diyarbekir ve Musul'un gelirlerinden devlet hazinesine hiçbir şey ödemediklerini, bu iki şehrin hazinesini yağmaladıklarını ve Melik Muhammed Tapar adına hutbe okuttuğunu söyleyerek onu tevkif etti. Sonunda Amîdüddevele 160.000 dinar ödemeyi kabul edince serbest bırakıldı. Yine aynı yılın ramazan (temmuz) ayında Muhammed Tapar'ın ve veziri Müeyyidülmülk'ün is-

teği üzerine vezirlikten azledildi, 25.000 dinarı da alındıktan sonra kardeşleriyle beraber tevkif edildi. 16 Şevval 493 (24 Ağustos 1100) tarihinde Dârülhilâfe'de hapiste iken öldü. Amîdüddevele vakur, heybetli, akıllı ve ileri görüşlü bir devlet adamıydı; ancak çok gururluydu. Aynı zamanda edip ve şair olan Amîdüddevele'yi birçok şair, özellikle Ebû Mansûr Ali "Ayniyye" kasidesinde methetmiştir.

Benî Cehîr ailesinin üçüncü ferdi olan Zaîmürrüesâ Kıvâmeddin Ebû'l-Kâsim Ali b. Fahrüddevele babasıyla birlikte Diyarbekir seferine katıldı ve 1085 Mayıs'ında Mukaddemûs-sâlâr adıyla meşhur Emîr Cenâhüddevele ile Âmid'i ele geçirdi. Meyyâfârikîn'in de zaptından sonra Mervânîler'den alınan hazinelerle İsfahan'a Sultan Melikşah'ın yanına gönderildi. Halife Kâim-Biemrillâh ve Muktedî-Biemrillâh devirlerinde Dîvânü'z-zimâm'da kâtip olarak çalıştı. 493'te (1100) kardeşleriyle beraber tevkif edildi. Ertesi yıl serbest bırakılınca Hille Emîri Seyfûddevele Sadaka'nın yanına gitti ve saygıyla karşılandı. Üç yıl sonra Halife Müstazhir-Billâh tarafından Kıvâmüddin lakabıyla vezir tayin edildi ve 500 yılı Saffer ayına (Ekim 1106) kadar bu görevde kaldı. Söz konusu tarihte azledilince yine Sadaka'nın yanına gitti. İki yıl sonra Ebû'l-Meâlî Hibetullah b. Muttalib'in yerine tekrar vezirliğe getirildi. İleri görüşlü bir devlet adamı olan Zaîmürrüesâ 27 Rebülevvel 508'de (31 Ağustos 1114) öldü. Şair Ebû Mansûr Ali "Kâfiyye" kasidesini onun adına yazmıştır.

Ebû'l-Berekât el-Kâfi b. Fahrüddevele ağabeyi Amîdüddevele'den sonra Diyarbekir valiliğine tayin edildi (484/1091). Ertesi yıl Sultan Melikşah'ın daveti üzerine Bağdat'a giderken oğlu Ebû'l-Hasan'ı yerine vekil bıraktı. Sultan Melikşah'ın ölümü üzerine başlayan taht kavgaları sırasında kardeşi Tutuş Diyarbekir'i zaptetti ve buna karşılık ona Nusaybin'i verdi (1093). Diyarbekir daha sonra Türkmenler'in eline geçti ve Benî Cehîr'in burada hiçbir nüfuzu kalmadı. Kâfi bir süre Tutuş'a vezirlik etti, daha sonra Halife Müstazhir - Billâh tarafından vezir tayin edildi (1103). Dört yıl bu görevde kaldıktan sonra azledildi. Sultan Muhammed Tapar'ın hakkındaki müsbet kanaati sebebiyle 502 (1108-1109) yılında tekrar vezir tayin edildi ve 1113 yılına kadar bu görevde kaldı.

Nizâmeddin Ebû Nasr Muhammed (ve-ya: Muzaffer) b. Ali, Halife Müsterşid - Billâh zamanında sarayda *üstâdüddâr** olarak çalıştı. Vezir Sedîdüddeve İbnü'l-Enbârî'nin ölümü üzerine Halife Muktefî - Liemrillah tarafından vezir tayin edildi (535/1140-41), 541 (1146-47) yılına kadar bu görevde kaldıktan sonra azledildi ve Bâbülezec'deki evine el konuldu. Altmış küsur yaşında ölen (549/1154) Nizâmeddin muhtelif ilim dallarıyla, özellikle hadisle meşgul olmuştur.

BİBLİYOGRAFYA :

Sem'ânî, *el-Ensâb*, III, 396; İbnü'l-Ezrak el-Fârîkî, *Târîhu Meyyâfârîkîn*, s. 25, 35, 59, 142, 147-148, 150-151, 160, 169, 172-174, 177, 181, 182, 206, 208-209, 212, 215-216, 219-220, 229-230; *Ahbârü'd-devleti's-Selçukiyye* (Lugal), s. 42; İbnü'l-Cevzî, *el-Muntazam*, VIII, 249, 317-319; IX, 2-3, 5-6; İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, X, 17, 35, 51, 55, 57-61, 70, 74, 94-97, 101, 108, 110-111, 120, 123, 127, 129, 134, 136, 143-144, 158, 182, 186, 210, 218, 220, 230, 256, 291, 294, 298, 438, 471; XI, 79; Bün-dârî, *Zübdetü'n-Nuşra* (Burslan), s. 23, 26, 30, 32-33, 35, 43-44, 46, 51-55, 72-78, 81, 83, 178; İbnü'l-Adîm, *Buğyetü't-taleb*, s. 87, 226; a.m.f., *Zübdetü'l-haleb*, II, 118; İbnü't-Tıktakâ, *el-Fahrî*, s. 293-297, 311; İbn Hallikân, *Vefeyât*, I, 178, 191; II, 139, 265; III, 386; IV, 47, 456; V, 127-128, 131, 134-135; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, XVIII, 608; XIX, 175; XX, 283; Safedî, *el-Vâfî*, I, 122-124; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, XII, 136-137; İbn Haldûn, *el-İber*, IV, 320-321; İbn Tağrıberdî, *en-Nücâmü'z-zâhire*, V, 186, 208, 318; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, III, 369-371; Zirikî, *el-A'lâm*, V, 149; VII, 246; VIII, 164; Ali Sevim, *Suriye ve Filistin Selçukluları Tarihi*, Ankara 1983, s. 142-143, 150; Abdülkerim Özeydin, *Muhammed Tapar Devri Selçuklu Tarihi*, Ankara 1990, tür.yer.; George Makdisî, "Autograph Diary of an Eleventh Century Historian of Baghdad", *BSOAS*, XVIII/2 (1956), s. 253-254; Bosworth, "The Political and Dynastic History of the Iranian World", *CHIr.*, V, 24, 60-61, 67, 97, 99-100; Mükrîmî H. Yınanç, "Diyarbakir", *İA*, III, 612-614; K. V. Zetterstéan, "İbn Cehîr", a.e., V/2, s. 718-719; a.m.f., "Mervânîler", a.e., VII, 780-781; Cl. Cahen, "Djahir", *Et* (İng.), II, 384-385.

ABDÜLKERİM ÖZAYDIN

BENİ HAMEVİYYE

(بنو حموية)

Eyyübî Hükümdarı

el-Melikü'l-Kâmil ve halefleri zamanında önemli görevlerde bulunmuş olan İran asıllı bir sûfî ve fukaha ailesi.

Evlâdü's-şeyh adıyla da bilinen ailenin atalarından Ebû Muhammed Abdullah b. Ahmed b. Hameviyye (Hammüye) b. Yûsuf es-Serahsî (ö. 381/991-92) Serahs'ta doğdu. Herat'ta *Şahîh-i Buğârî*'nin râvilerinden biri olan Ebû Abdullah el-Firebrî'den *Câmî'u's-şahîh*'i din-

ledi. Dârimî'nin talebesi İsâ b. Ömer es-Semerkanî'den onun *es-Sünen*'ini, Abd b. Humejd'in talebesi İbrâhim b. Huzeym eş-Şâşî'den de Abd b. Humejd'in *Müsned* ve *Tefsîr*'ini dinledi. Kendisinden de Hâfız Ebû Zer el-Herevî, İshak b. İbrâhim el-Karrâb ve Abdurrahman b. Muhammed ed-Dâvûdî hadis dinlemişlerdir (Sem'ânî, II, 230; İbnü'l-Esîr, *el-Lübâb*, I, 392; Zehebî, XIV, 486-487; XVI, 492-493). Benî Hameviyye (Benî Hammüye, Benî Hameveyh) ailesinin tanınmış diğer simaları şunlardır:

Ebû Abdullah Muhammed b. Hameviyye el-Cüveynî (ö. 530/1135-36). Ailenin bir kolu daha sonra Suriye'ye göç ederek orada Eyyübî hükümdarlarının hizmetine girdi. Muhammed b. Hameviyye bu aile fertlerinin en meşhuru olup Benî Hameviyye ona nisbet edilmektedir. Nîşâbur'da doğdu. İlmî hayatına fıkıh ve usûl-i hadîsle başladı. Ebû'l-Fazl b. Muhammed el-Fârmezî'ye intisap ederek ondan tasavvuf tahsil etti. *Leîâ'îfü'l-ezhân fî tefsîri'l-Kur'ân*, *Kitâb fî 'ilmi't-tasavvuf* adlı eserleri ve bazı şiirleri vardır. Buhayrâbâd'da vefat etmiş olup kabri ziyaretgâhtır (geniş bilgi için bk. İBN HAMEVEYH, Muhammed).

Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed b. Hameviyye (ö. 539/1144). Gazzâlî'den fıkıh, Nîşâbur'daki birçok kişiden de hadis okumuştur. Evi âlimlerin ve eşrafın toplanma yeri idi. Nîşâbur'da vefat etmiş, Cüveynî'e götürülüp orada defnedilmiştir (Sem'ânî, IV, 230-231; İbn Mâkûlâ, II, 366-369; III, 267).

İmâdüddin Ebû'l-Feth Ömer b. Ali b. Muhammed b. Hameviyye (ö. 577/1181). Fıkıhta büyük bir âlim, tasavvufu ise "şeyhüşşüyüh" olarak bilinmektedir. Nüreddin Zengî tarafından Dimaşk, Hama, Humus ve Ba'lebek gibi birçok şehirdeki ribât, vakıf ve zâviyelerin idaresine memur edilmiş ve ailenin Suriye ve Mısır'daki kolunun atası olarak tanınmıştır. Nüreddin Zengî kendisini sever ve sayardı (Münzirî, III, 16).

Ebû Sa'd Abdülvâhid b. Ali b. Muhammed b. Hameviyye el-Cüveynî (ö. 589/1193). Cüveynî'de doğdu. Ebû Tâlib el-İsfahânî'den Şâfîî fıkıhı, aralarında Şehrdâr b. Şîrûye ed-Deylemî'nin de bulunduğu birçok meşhur muhaddisten de hadis okudu. Şeyhüşşüyüh diye tanınan yeğeni Ebû Muhammed Abdullah ve Ali b. Mufaddal el-Makdisî gibi bazı kimseler de ondan hadis rivayet etmişlerdir. Dimaşk'ta ders okutmuş ve Rey'de vefat etmiştir (Münzirî, I, 178-179; İbnü's-Sâbûnî, s. 81-83).

Ebû'l-Hasan Sadreddin Muhammed b. İmâdüddin Ömer b. Ali b. Muhammed b. Hameviyye el-Cüveynî (ö. 617/1220). Reîs ve şeyhüşşüyüh lakaplarıyla tanınan Ebû'l-Hasan Cüveynî'de doğdu; on beş yaşındayken babasıyla birlikte Dimaşk'a gitti. Dimaşk'ta babasına halef oldu ve ders okuttu. Mısır'a gidince I. el-Melikü'l-Âdil nezdinde büyük bir itibara kavuştu; kendisine Kubbetü's-Şâfîî ve Meşhedü'l-Hüseynî'de Şâfîî fıkıhı okutma görevi verildi. Mes'ûd b. Muhammed el-Kutbû'n-Nîşâbürrî'nin kızı ile evlendi. Daha sonra meşhur Kadı Ebû Asrûn'un kızıyla evlendi ve bu hanımdan dört oğlu oldu. Bunlar "Evlâdü (Benî) şeyhişşüyüh" adıyla şöhrete kavuştular. Sadreddin güzel ahlâklı, hilim ve vakar sahibi bir insan ve faziletli bir âlim olarak bilinmektedir. Haçlılar Dimyat'ı istilâ edince el-Melikü'l-Kâmil onu Abbâsî Halifesi Nâsır-Lidînillâh'a göndererek yardım istedi. Bağdat'a giderken Harran ile Musul arasında hastalandı, Musul'da vefat etti ve orada defnedildi. *Selvetü't-tâlibîn* adlı tasavvufa dair bir eseri vardır (Münzirî, III, 15-16; Ebû Şâme el-Makdisî, s. 125; Zehebî, XXII, 79-80; Safedî, IV, 259; Sübkî, V, 40; İbn Kesîr, XIII, 93; İbn Tağrıberdî, VI, 251).

Ebû'l-Kâsım Ubeydullah b. Ahmed b. Ebû Sa'd b. Hameviyye el-Cüveynî (ö. 623/1226). Daha çok künyesiyle tanınmıştır. Dimaşk'ta Ebû'l-Ferec Yahyâ es-Sekafî'den hadis okumuş, Mısır'da hadis dersleri vermiş, Hâfız Ebû Muhammed el-Münzirî ve diğerleri ondan hadis okumuşlardır. Kahire'de Meşhedü'l-Hüseynî'de vefat etmiştir (Münzirî, III, 186; İbnü's-Sâbûnî, s. 85-86).

Şeyhüşşüyüh Sadreddin'in dört oğlu (Evlâdü şeyhişşüyüh) Benî Hameviyye'nin en meşhurları olup şunlardır:

Şeyhüşşüyüh Ebû'l-Feth İmâdüddin Ömer b. Muhammed b. Ömer (ö. 636/1239). Dimaşk'ta doğdu ve Mısır'da büyüdü. Dimaşk ve Kahire'de hadis tahsil etti, Suriyeli ve Bağdatlı birçok hocadan icâzet aldı. Dimaşk ve Kahire'de hadis dersleri verdi. Babasının 1220 yılında vefatı üzerine o da şeyhüşşüyüh lakabıyla anılmaya başladı. Kubbetü's-Şâfîî ve Meşhedü'l-Hüseynî'de ders verdi; hem halk hem de ileri gelenler nezdinde büyük bir saygı gördü. Mutaassıp bir Eş'arî idi. el-Melikü'l-Kâmil'in yeğeni ve Dimaşk hâkimi Cevvâd Yûnus b. Mevdûd tarafından siyasî bir anlaşmazlıktan dolayı öldürtüldü (26 Cemâziyelevvel 636/4 Ocak 1239) ve Sa'deddin Zâviyesi'ne defnedil-